

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

**ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН ЯАМ**

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭХ ҮР ЧАДВАРЫГ
ДЭЭШЛҮҮЛЭХ ТӨСӨЛ

АЖИЛ МЭРГЭЖЛИЙН ЛАВЛАХ

Салбар:

Хөдөө аж ахуй

Мэргэжлийн нэр:

Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер

Улаанбаатар хот

2018 он

Ажил мэргэжлийн лавлах: Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер

Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны хэрэгжүүлж буй L3243-MON “Хөдөлмөр эрхлэх ур чадварыг дээшлүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд боловсруулав.

ISBN:

Ажил мэргэжлийн лавлахын баталгаажилт

Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал тодорхойлолт (YAMAT 08)-ын код:	6320-13
Хөтөлбөрийн индекс: Боловсролын Олон Улсын Стандарт Ангилал (ISCED-13):	Ферм удирдах 0811-509
Баталсан байгууллага, огноо:	МБСУЗ-ийн 2018 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн хуралдааны 02 дугаар тогтоол
Баталгаажуулсан байгууллага, огноо:	Монголын Хүнс, Хөдөө Аж Ахуйн Үндэсний Ассоциаци 2018 оны 04 дүгээр сарын 04-ний өдөр
Хянан засварласан хувилбар, огноо	№ 01 ... оны ... дугаар сарын ны өдөр
Хянан засварлах хугацаа	Мэргэжлийн чиглэл, индексийг шинэчлэн тогтоож, өөрчлөлт орох эсвэл шаардлагатай тохиолдол бүрт
Ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулсан аргачлал	ДАКУМ шинжилгээний аргачлал

Энэхүү ажил мэргэжлийн лавлахыг ХНХЯ-ны зөвшөөрөлгүйгээр олшруулах, дахин хэвлэхийг хориглоно.

АГУУЛГА

	Хуудасны дугаар
Өмнөх үг	3
Товчилсон үгийн тайлбар	4
1. Ажил мэргэжлийн лавлахын хэрэглээ	5
2. Ажлын байрны товч тодорхойлолт	6
3. Ажлын байрны тухай мэдээлэл	6
3.1 Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөл	
3.2 Ажлын байранд тавигдах шаардлага	
3.3 Ажлын байранд шаардагдах боловсролын бичиг баримт	
3.4 Ажлын байранд шаардагдах машин механизм, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, түүхий эд материал	
4. Ажлын байранд мөрдөгдөх норматив ишлэл	7
5 Хөдөлмөр эрхлэхэд шаардагдах мэдлэг, ур чадвар, хандлага, төлөвшил	7
5.1 Мэдлэг	
5.2 Ур чадвар	
5.3 Хандлага, төлөвшил	
6. Үүрэг ба ажилбарын жагсаалт	8
7. Ажлын байр бусад албан тушаалын уялдаа холбоо	10
8. Техникийн эсвэл мэргэжлийн боловсрол олгох байгууллага болон ажил олгогчийн мэдээлэл	11
9. Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер мэргэжлээр ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулж, баталгаажуулсан төлөөлөл	12

ӨМНӨХ ҮГ

Монгол Улсын эдийн засгийн тэргүүлэх чиглэл хөдөө аж ахуй, барилга, зам тээврийн салбарт мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тогтолцоог хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцүүлэх, төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэх ур чадварыг дээшлүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтээр Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны хэрэгжүүлж буй L3243-MON “Хөдөлмөр эрхлэх ур чадварыг дээшлүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд “Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер” мэргэжлийн ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулав.

Мэргэжлийн боловсрол, сургалтад оролцогч талууд төрийн байгууллага, политехник коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төв, мэргэжлийн сургалтын байгууллага, ажил олгогч, мэргэжлийн холбоод, ажил хайгч, оюутан, суралцагч зэрэг хэрэглэгчдийн нийтлэг хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн энэхүү ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулсан бөгөөд лавлахыг хэн хэрхэн ямар хэрэгцээнд зориулан ашиглаж болохыг дараах байдлаар тусгасан. Үүнд:

- төрийн байгууллага хөдөлмөр эрхлэлт, техникийн болон мэргэжлийн боловсрол, сургалтын талаар бодлого боловсруулах, хянах, хөдөлмөрийн харилцаатай холбогдох мэдээллийг авах, ажилтны ур чадварыг үнэлэхэд;
- ажил олгогчид нь ажлын байрны тодорхойлолт, аж ахуйн нэгж байгууллагын дотоод дүрэм, журам боловсруулахад;
- политехник коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төв, мэргэжлийн сургалтын байгууллага, түүнчлэн холбогдох их, дээд сургуулиуд нь сургалтын хөтөлбөрөө боловсруулах, төгсөгчдийн ур чадварын үнэлгээ хийх, багш нарыг сургаж бэлтгэх, тэдний мэргэжлийг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэхэд;
- ажил хайгч иргэд, суралцагчид нь ажлын байрны хэрэгцээ шаардлага, түүнд шаардагдах ур чадвар, мэдлэг, хандлага төлөвшил, хөдөлмөрийн нөхцлийн талаарх мэдээллийг олж авахад ажил мэргэжлийн лавлахыг ашиглаж болно.

Ажил мэргэжлийн лавлах нь ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөл, тавигдах шаардлага, мөрдөж ажиллах стандарт, ашиглах машин механизм, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, ажилтны эзэмшвэл зохих мэдлэг, ур чадвар, хандлагаас гадна мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага, ажил олгогчдын талаарх ерөнхий мэдээллийг агуулсан болно.

Мэргэжлийн мэдлэг, ур чадвар, хандлага төлөвшил, хийж гүйцэтгэх үүрэг, ажилбарыг салбарын зөвлөх, мэргэжилтэн, томоохон аж ахуйн нэгж байгууллага, ажил олгогчид, мэргэжлийн холбоодын төлөөлөл, политехник коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийн мэргэжлийн багш нарын мэдлэг, туршлагад тулгуурлан ажил мэргэжлийн дүн шинжилгээний ДАКУМ арга зүйгээр боловсруулсан.

Монгол Улсын мэргэжлийн боловсрол, сургалтын салбар нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд бодитоор нийцэж, төр, хувийн хэвшлийн түншлэл, шинэ техник технологи, шинэлэг арга зүйд тулгуурлан хөгжих болтугай.

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ХНХЯ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
МБСБХЗГ	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын бодлогын хэрэгжилтийг зохицуулах газар
ААНБ	Аж ахуйн нэгж байгууллага
АМЛ	Ажил мэргэжлийн лавлах
АМДШ	Ажил мэргэжлийн дүн шинжилгээ
АХБ	Азийн хөгжлийн банк
БАЗТ	Бүсийн арга зүйн төв
МБС	Мэргэжлийн боловсрол, сургалт
МБСБ	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага
МБСҮЗ	Мэргэжлийн боловсрол сургалтын Үндэсний зөвлөл
МБССЗ	Мэргэжлийн боловсрол сургалтын салбар зөвлөл
МСҮТ	Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв
ҮМХ	Үндэсний мэргэшлийн хүрээ
ХЭУЧД төсөл	Хөдөлмөр эрхлэх ур чадварыг дээшлүүлэх төсөл

1. Ажил мэргэжлийн лавлахын хэрэглээ

Энэхүү ажил мэргэжлийн лавлах нь ажлын байранд тавигдах шаардлага, мөрдөж ажиллах стандарт, ашиглах машин механизм, тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, ажилтны эзэмшвэл зохих мэдлэг, ур чадвар, хандлагаас гадна мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага, ажил олгогчдын талаарх ерөнхий мэдээллийг агуулсан болно. Уг лавлагаас дараах хэрэглэгчид шаардлагатай мэдээллийг олж авна. Үүнд:

Хэрэглэгч	Лавлагаас авах мэдээлэл
Төрийн байгууллага	<ul style="list-style-type: none"> • Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогыг үндэсний болон салбар, бүс, орон нутгийн түвшинд тодорхойлж боловсруулах; • Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын стандарт боловсруулах, ажлын байр, хөдөлмөрийн харилцааг зохицуулах асуудалтай холбогдох мэдээллийг авах; • Ажил олгогчийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн мэргэжилтэй ажилтны ур чадварыг үнэлэх; • Иргэдэд ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх зорилгоор ашиглах.
Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага болон Политехник коллеж	<ul style="list-style-type: none"> • Ажил олгогчийн шаардлагад нийцсэн сургалтыг зохион байгуулах; • Тухайн мэргэжлийн чадамжид суурилсан сургалтын хөтөлбөр боловсруулах, багшийг сургаж бэлтгэх; • Суралцагчдад ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө өгөх; • Ажил олгогч, аж ахуйн нэгж байгууллагуудтай хамтран ажиллах, үйлдвэрлэлийн дадлагыг хамтран зохион байгуулах.
Ажил олгогч	<ul style="list-style-type: none"> • Ажлын байрны тодорхойлолт, ажилтан сонгон шалгаруулах шалгуурыг боловсруулах; • Ажилтныг үнэлэх, үйл ажиллагааны гүйцэтгэлийн түвшинг үнэлэх, цалинг тогтоох; • Ажлын ачаалал, нормыг тогтоох; • Ажилтныг давтан сургах, мэргэшүүлэхтэй холбогдсон сургалтын хэрэгцээг тодорхойлох, захиалгат сургалтыг төлөвлөх; • Сургалтын байгууллагатай хамтран ажиллах; • Үйлдвэр, аж ахуйн нэгж, байгууллага дээрх дадлагажуулах сургалтыг зохион байгуулах.
Иргэн ба ажил хайгч	<ul style="list-style-type: none"> • Ажлын байрны нөхцөл, тавигдаж буй шаардлагын талаар мэдээлэл авах; • Ажлын байранд гүйцэтгэх үндсэн үүрэг, ажилбар, ашиглах тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгслийн талаар мэдээлэл авах; • Мэргэжлийнхээ хүрээнд эзэмшвэл зохих мэдлэг, ур чадвар, хандлага, төлөвшлийн талаар ойлголт авах; • Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын тухай мэдээлэл авах; • Ажлын байр, аж ахуйн нэгж байгууллагын талаар мэдээлэл авах.

2. Ажлын байрны товч тодорхойлолт

Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь мал амьтан арчлах, тэжээх, асрах, бүтээгдэхүүнийг зах зээлд нийлүүлэх болон аж ахуйн үйл ажиллагааг төлөвлөж, зохион байгуулахад оролцох үүрэгтэй

3. Ажлын байрны тухай мэдээлэл

3.1 Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөл

- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь гахайн аж ахуйн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага, стандартыг бүрэн хангасан орчин нөхцөлд ажиллана.
- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтад хамрагдаж мэдлэг, дадлагатай болсон байна.
- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермерийн ажлыг холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, стандарт, тогтоосон норм, нормативын дагуу явуулна.
- Машин механизм, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй ажиллагааны шаардлага, зааварчилгаа болон ажлын тусгай хувцас, хамгаалах хэрэгслээр бүрэн хангасан нөхцөлд ажиллана.
- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь үйлдвэрлэл, ажил үйлчилгээтэй холбоотой, зайлшгүй шаардлагатай эрүүл мэндийн урьдчилсан ба хугацаат үзлэгт хамрагдана.
- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь хөдөлмөрийн хэвийн нөхцөлд ажиллана.

3.2 Ажлын байранд тавигдах шаардлага

- Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер мэргэжлийн боловсролтой, 18 нас хүрсэн иргэн байна.

3.3 Ажлын байранд шаардагдах боловсролын бичиг баримт

- Мэргэжлийн үнэмлэхтэй байна. Зарим тохиолдолд чадамжийн гэрчилгээ шаардагдаж болно.

3.4 Ажлын байранд шаардагдах тоног төхөөрөмж, багаж хэрэгсэл, түүхий эд материал

- **Машин механизм:** Трактор, олон үйлдэлтэй ковш, хөргүүртэй машин, бохир тээвэрлэх автомашин гэх мэт.
- **Тоног төхөөрөмж:** Тэжээл холигч, бутлагч, конвэйер, мал эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, гахайн байрны тоног төхөөрөмж, нядалгааны тоног төхөөрөмж, хөргүүр, хөлдөөгч, мах савлагч гэх мэт.
- **Багаж хэрэгсэл:** Бүх төрлийн тэргэнцэр, хүрз, хувин, алчуур, жин, шүүр, шүд авагч, сүүл тайрагч, угж, ширээ, өлгүүр, газын хошуу, шланг гэх мэт.
- **Түүхий эд, материал:** Улаанбуудай, хивэг, арвай, вандуй, эрдэнэшиш, овъёос, хатаасан өвс, эрдэс бодис, нүүрс, ясны гурил, байгалийн чулуу, тараг, хуурай сүү, загасны тос, кремиксийн бүтээгдэхүүн, эм тариа, вакцин, ариутгалын бодис, төмрийн бэлдмэл, сав баглаа, шошго гэх мэт.

- **ХАБЭА-н хэрэгсэл:** ХАБЭА-н шаардлагын дагуу анхны тусламжийн иж бүрдэл болон хөдөлмөр хамгааллын хувцас, хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангана.

4. Ажлын байранд мөрдөгдөх норматив ишлэл

Ажлын байранд дараах хууль, дүрэм журам, стандартыг баримтална. Эдгээр баримт бичгүүдэд өөрчлөлт орсон тохиолдолд хамгийн сүүлчийн албан ёсны хэвлэлийг хэрэглэнэ.

Үүнд:

- Хөдөлмөрийн тухай хууль болон бусад холбогдох хууль, дүрэм, журам
- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
- MNS 4990:2015 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага
- MNS 5080:2001 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Хөдөлмөрийн нөхцөл, түүний ангилал, хүчин зүйл. Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ
- БНБД 21-01-02 Барилга, байгууламжийн галын аюулгүй байдал
- Мал, амьтны эрүүл мэндийн тухай хууль
- Гахайн аж ахуйд мөрдөх мал эмнэлэг, ариун цэврийн нийтлэг журам
- MNS 0167:2012 Гахайны хэсэглэж, ангилсан мах. Ерөнхий шаардлага
- MNS 5998:2009 Мал нядлах үйлдвэр. Аюулын дүн шинжилгээ ба эгзгийг хянах цэгийн (НАССР)тогтолцооны загвар
- YAMAT-08 Үндэсний ажил мэргэжлийн ангилал ба тодорхойлолт
- Ажил мэргэжлийн лавлах толь, Улаанбаатар, 2014

5. Хөдөлмөр эрхлэхэд шаардагдах мэдлэг, ур чадвар, хандлага, төлөвшил

5.1 Мэдлэг

- М 1. Монгол Улсын Хөдөлмөрийн тухай хууль болон холбогдох хууль, дүрэм, журам, стандарт
- М 2. Байгууллагын дотоод дүрэм, журам
- М 3. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлага
- М 4. Мал, амьтны аж ахуйн үндэс
- М 5. Санхүү, эдийн засаг
- М 6. Маркетинг, менежмент
- М 7. Харилцаа

5.2 Ур чадвар

- УЧ 1. Багаар ажиллах
- УЧ 2. Бичиг баримт боловсруулах
- УЧ 3. Туршилт, судалгаа, шинжилгээ хийх
- УЧ 4. Техник, тоног төхөөрөмж ажиллуулах
- УЧ 5. Анхан шатны тусламж үзүүлэх
- УЧ 6. Мал амьтан арчлах, тэжээх
- УЧ 7. Эм олгох, тариа тарих
- УЧ 8. Малтай харьцах

5.3 Хандлага, төлөвшил

- Х 1. Ажил, мэргэжилдээ дуртай байх
- Х 2. Багаар ажиллах чадвартай, хамтач байх
- Х 3. Бусдыг сонсдог, харилцааны соёл, ажлын байрны ёс зүйг сахидаг байх

- X 4. Сонор сэрэмжтэй, гярхай
- X 5. Амьтанд хандах хандлага сайтай
- X 6. Өөрийгөө хөгжүүлдэг, бүтээлч
- X 7. Тэвчээртэй
- X 8. Гүйцэтгэл сайтай

6. Үүрэг ба ажилбарын жагсаалт

Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермерийн хийж гүйцэтгэх ажил үүргийг ажилбараар ангилан тодорхойлов. Мэргэжлийн боловсрол, сургалтаар олгох боломжгүй дадлага ажлыг ажлын байрны бодит орчинд хийж гүйцэтгэх шаардлагатай ажилбаруудыг (*) тэмдэглэгээтэй үзүүлэв.

Д/д	Үүрэг	Ажилбар
1	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангаж ажиллах	<ul style="list-style-type: none"> - ХАБЭА-н үндсэн ойлголт ба хууль эрх зүйн орчин - Ажлын байрыг зөв зохион байгуулах - Ажлын байрны аюулыг илрүүлэх болон эрсдэлийн үнэлгээнд оролцох - Хөдөлмөрийн, аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг хангах - Шаардлагатай нөхцөлд эмнэлгийн анхны тусламж үзүүлэх
2	Гахайн аж ахуйг төлөвлөх	<ul style="list-style-type: none"> - Бүтээгдэхүүний зах зээлийг судлах - Сүргийн эргэлт хийх - Үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг тодорхойлох - Маркетингийн төлөвлөгөө боловсруулах - Аж ахуйн бүтцийг тодорхойлох - Бүтээгдэхүүний борлуулалтыг төлөвлөх - Аж ахуйн санхүүг төлөвлөх - Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацааг тодорхойлох - Үр ашиг тооцох
3	Аж ахуйн дэд бүтцийг байгуулах	<ul style="list-style-type: none"> - Технологийн даалгавар боловсруулах - Барилга байгууламжийн зураг төсвийг боловсруулах - Газрын зөвшөөрөл авах - Цахилгааны эх үүсвэр татах - Усан хангамжийн системийг байгуулах - Гадна бохирын системийг байгуулах - Дулааны системийг байгуулах - Гахайн байр барих - Тэжээлийн байр барих - Нядалгааны байр барих - Бусад барилга байгууламжийг барих - Барилга угсралтын ажилд хяналт тавих
4	Аж ахуйн хүний нөөцийг бүрдүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Ажлын байрны тодорхойлолт боловсруулах - Ажиллах хүчнийг сонгон шалгаруулах - Байгууллагын дотоод журмыг танилцуулах

		<ul style="list-style-type: none"> - Хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах - Хамтын гэрээ байгуулах - Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зааварчилгаа өгөх - Ажилтныг ажлын байранд дадлагажуулах - Аж ахуйн ажилтныг мэргэшүүлэх
5	Тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Тэжээлийн жор боловсруулах - Тэжээлийн хэрэгцээг тодоройлох - Тэжээлийн түүхий эдийн нөөц бүрдүүлэх - Тэжээлийн түүхий эдийг боловсруулах - Бүрэн найрлагат тэжээл үйлдвэрлэх* - Үйлдвэрлэсэн тэжээлийг хадгалах* - Нөөц түүхий эдийг хадгалах* - Технологийн зааврыг мөрдүүлэх*
6	Үржүүлгийн ажлыг зохион байгуулах	<ul style="list-style-type: none"> - Үржүүлгийн бүдүүвчийг зохиох - Үржлийн сүргийг сонгох - Үржлийн сүргийг бүртгэлжүүлэх* - Хээлтүүлгийн тохироо хийх - Хээлтүүлгийн төлөвлөгөө гаргах - Мэгжний ороог илрүүлэх* - Бодонгийн үрийн чанарыг үнэлэх* - Үржлийн сүргийг хээлтүүлэх* - Мэгжний хээлийг шалгах* - Үржлийн сүрэгт ангилалт хийх* - Технологийн зааврыг мөрдүүлэх*
7	Гахайн сүргийг маллах	<ul style="list-style-type: none"> - Бодон гахайг маллах* - Сувай мэгжийг маллах* - Хээлтэй мэгжийг маллах* - Хөхүүл мэгжийг маллах* - Хөхүүл торойг маллах* - Салгасан торойг маллах* - Өсвөр гахайг маллах* - Бордооны гахайг маллах* - Үржлийн өсвөр гахайг маллах* - Технологийн зааврыг мөрдүүлэх
8	Гахайн эрүүл мэндийг хамгаалах	<ul style="list-style-type: none"> - Мал эмнэлгийн ариун цэврийн бүс байгуулах - Мал эмнэлгийн өрөө байгуулах* - Аж ахуйн орчныг халдваргүйжүүлэх* - Вакцинжуулалтын товлолтыг гаргах - Туулгалтын товлолтыг гаргах - Мал эмнэлгийн үйлчилгээ авах* - Сүргийг мал эмнэлгийн үзлэгт хамруулах* - Өвчилсөн гахайг эмчлэх* - Агааржуулалтын системийг шалгах* - Бусад тоног төхөөрөмжийг шалгах* - Технологийн зааврыг мөрдүүлэх*

9	Зах зээлд бүтээгдэхүүнийг бэлтгэн нийлүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Борлуулалтын төлөвлөгөө гаргах - Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний захиалга авах - Үржлийн гахай борлуулах - Борлуулах гахайг нядлах - Дайвар бүтээгдэхүүнийг ангилах - Гулууз махыг ангилах - Ангилсан бүтээгдэхүүнийг савлах - Савласан бүтээгдэхүүнийг хадгалах - Хэрэглэгчдэд бүтээгдэхүүнийг хүргэх - Технологийн зааврыг мөрдүүлэх
10	Өөрийгөө хөгжүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> - Фермерийн удирдлагын ур чадвараа ахиулах - Аж ахуйн туршлага солилцох - Олон улсын стандартад суралцах - Дэвшилтэт технологийг судлах - Гадаад хэлний мэдлэгээ дээшлүүлэх - Мэдээллийн эх үүсвэрийн цар хүрээг нэмэгдүүлэх - Гадаадад туршлага судлах - Судалгааны арга зүйд суралцах - Мэргэжлийн ур чадвараа дээшлүүлэх - Дадлагажуулагч багшаар бэлтгэгдэх - Илтгэх урлагт суралцах - Харилцааны ур чадварт суралцах - Хууль эрх зүйн мэдлэгээ дээшлүүлэх - Хоршиж ажиллахад суралцах

7. Ажлын байр бусад албан тушаалын уялдаа холбоо

Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермерийн бусад албан тушаалтантай ажиллах уялдаа холбоог дараах байдлаар дүрслэн харуулав.

Тухайн ажилтныг удирдах албан тушаал болон удирдуулан ажиллах ажилтныг босоо тэнхлэгээр харуулж байгаа бөгөөд энэ нь түүний өсч, дэвших боломжийг мөн илэрхийлж байна. Өөрөөр хэлбэл, эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер нь аж ахуйн захирал, менежерүүдийн шууд удирдлага, хяналтан дор ажиллаж, гахайчид, тэжээлийн цехийн ажилчид, нядалгааны цехийн ажилчид, слесарь зэрэг ажилтныг удирдан хэвтээ тэнхлэгт байрлах ажилтнуудтай хамтран ажиллана.

8. Техникийн эсвэл мэргэжлийн боловсрол олгох байгууллага болон ажил олгогчийн мэдээлэл

Иргэн тухайн мэргэжлээр суралцах эсвэл ажил хайж байгаа тохиолдолд дараах мэдээлэлтэй танилцаж, сонголтоо хийх боломжтой.

Техникийн болон мэргэжлийн боловсрол олгох байгууллагуудын мэдээлэл	Ажил олгогч байгууллагуудын мэдээлэл
<p>Тухайн мэргэжлээр бэлтгэдэг мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага болон политехник коллежийн талаарх мэдээллийг дараах вэб хуудаснаас авна уу.</p> <p>http://www.asc.mn</p>	<p>Тухайн мэргэжлээр ажилтан хайж байгаа байгууллагуудын талаарх мэдээллийг дараах вэб хуудаснаас авна уу.</p> <p>http://hudulmur-halamj.gov.mn/job/list</p>

9. Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн фермер мэргэжлийн ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулж, баталгаажуулсан төлөөлөл

Ажил мэргэжлийн лавлахын ДАКУМ шинжилгээг боловсруулахад оролцсон багийн гишүүд:

1. С.Алтанхуяг	Хувиараа гахайн аж ахуй эрхлэгч
2. Ц.Баттулга	Хувиараа гахайн аж ахуй эрхлэгч
3. Д.Жанчивдорж	“Монголын гахайн аж ахуй эрхлэгчдийн холбоо”-ны Удирдах зөвлөлийн гишүүн
4. З.Заяахүү	“Зургаан хошуу” ХХК-ийн Менежер
5. Х.Лхамсүрэн	“Хүнс Хөдөө Аж ахуйн ассоциаци”-ийн Мэргэжилтэн
6. Б.Отгонбаяр	“Чез Энд Эл” ХХК-ийн Захирал
7. Ц.Отгонтуул	“Алтандорж” ХХК-ийн Захирал
8. З.Оюунтунгалаг	“Фреш Пок” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал
9. Т.Түмэннаст	Хувиараа гахайн аж ахуй эрхлэгч

Ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулахад ашигласан ДАКУМ шинжилгээг баталгаажуулсан:

1. Н.Батсуурь	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн Зөвлөх
2. Д.Жанцанхорол	“Монголын ХАА-н дэвшил холбоо”-ны Гүйцэтгэх захирал
3. Б.Оргил	“Фреш Пок” ХХК-ийн Захирал
4. Б.Алтантуяа	Хувиараа гахайн аж ахуй эрхлэгч
5. Д.Мөнхтуяа	“Нийслэлийн ХХААГ”-ын Мэргэжилтэн
6. М.Золзаяа	“Зургаан хошуу” ХХК-ийн Захирал
7. М.Эрдэнэбаяр	“Зургаан хошуу” ХХК-ийн Дэд захирал
8. П.Буянжаргал	“Чез Энд Эл” ХХК-ийн Захирал
9. Э.Ганхуяг	“Grand piglet” ХХК-ийн Захирал
10. П.Ганхуяг	“Мал эмнэлэг үржлийн газар”-ын Дарга
11. С.Дүгэрсүрэн	“Биологи, биотехнологийн мэдээлэл сургалтын төв” ТББ-ын Гүйцэтгэх захирал
12. П.Мягмарсүрэн	“Мал эмнэлгийн хүрээлэн”-гийн Эрхлэгч
13. А.Баянзул	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн Багш

Ажил мэргэжлийн лавлахыг боловсруулахад ашигласан ДАКУМ шинжилгээг хянасан хөдөө аж ахуйн салбарын экспертүүдийн төлөөлөл

1. А.Баянзул	“Хөдөө аж ахуйн их сургууль”-ийн Багш
2. Б.Өсөхбаяр	“Өвөрхангай аймаг дахь МСҮТ”-ийн Багш
3. З.Оюунтунгалаг	“Fresh pork” гахайн аж ахуйн Захирал
4. Н.Хишигжаргал	“Хүнсний технологийн дээд сургууль”-ийн Багш
5. Ц.Отгонтуул	“Алтандорж” ХХК-ийн Захирал

Ажил мэргэжлийн дүн шинжилгээний чиглүүлэгч:

1. О.Саруул ДАКУМ I+ зэргийн гэрчилгээт Сургагч багш,
Говийн БАЗТ-ийн менежер
2. Б.Цолмон ДАКУМ I+ зэргийн гэрчилгээт Сургагч багш, Төв
аймгийн Заамар сум дахь МСҮТ-ийн Арга зүйч
3. П.Оюунсайхан ДАКУМ I+ зэргийн гэрчилгээт Сургагч багш,
Монгол Улсын Барилгын зөвлөх инженер

Ажил мэргэжлийн лавлахын загварыг боловсруулж, хянасан зөвлөхүүд:

1. Д.Адилбиш ХНХЯ-ны МБСБХЗГ-ын ахлах мэргэжилтэн
2. Ц.Ганчимэг АХБ-ны ХЭУЧД төслийн ЧССҮ-ний мэргэжилтэн
3. Д.Энхбаатар ЧССҮ-ний үндэсний зөвлөх
4. Г.Батчимэг ЧССҮ-ний зөвлөх

10. Эрчимжсэн гахайн аж ахуйн мэргэжлийн үүрэг, ажилбарын зураглал (ДАКУМ шинжилгээ)

ҮҮРЭГ		АЖИЛБАР											
A	Гахайн аж ахуйг төлөвлөх	A-1 Бүтээгдэхүүний зах зээлийг судлах AAB	A-2 Үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг тодорхойлох ABC	A-3 Маркетингийн төлөвлөгөө боловсруулах BBC	A-4 АА-н бүтцийг тодорхойлох ABC	A-5 Бүтээгдэхүүний борлуулалтыг төлөвлөх BBB	A-6 Аж ахуйн санхүүг төлөвлөх AAC	A-7 Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх хугацааг тодорхойлох ABC					
	B	Аж ахуйн дэд бүтцийг байгуулах	B-1 Технологийн даалгавар боловсруулах AAC	B-2 Барилга байгууламжийн зураг төслийг боловсруулах ABC	B-3 Газрын зөвшөөрөл авах ABC	B-4 Цахилгааны эх үүсвэр татах ABC	B-5 Усан хангамжийн системийг байгуулах ABC	B-6 Гадна бохирын систем байгуулах ABC	B-7 Дулааны системийг байгуулах ACC	B-8 Гахайн байр барих ACC	B-9 Тэжээлийн байр барих ACC	B-10 Нядалгааны байр барих ACC	B-11 Бусад барилга байгууламжуудыг барих ACC
C	Аж ахуйн хүний нөөцийг бүрдүүлэх	C-1 Ажлын байрны тодорхойлолт боловсруулах ABC	C-2 Ажиллах хүчнийг сонгон шалгаруулах ABV	C-3 Байгууллагын дотоод журмыг танилцуулах ACC	C-4 Хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах BCC	C-5 Хамтын гэрээ байгуулах ACC	C-6 ХАБЭА-н зааварчилгаа өгөх BCA	C-7 Ажилтныг ажлын байранд дадлагажуулах ABV	C-8 Аж ахуйн ажилтныг мэргэшүүлэх BAV				
D	Тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх	D-1 Тэжээлийн жор боловсруулах ACB	D-2 Тэжээлийн хэрэгцээг тодорхойлох ACB	D-3 Тэжээлийн түүхий эдийн нөөц бүрдүүлэх AAB	D-4 Тэжээлийн түүхий эдийг боловсруулах ACA	D-5 Бүрэн найрлагат тэжээл үйлдвэрлэх ACA	D-6 Үйлдвэрлэсэн тэжээлийг хадгалах ACB	D-7 Нөөц түүхий эдийг хадгалах ACB	D-8 Технологийн зааврыг мөрдүүлэх ABA				
E	Үржүүлгийн ажлыг зохион байгуулах	E-1 Үржүүлгийн бүдүүвчийг зохиох ACC	E-2 Үржлийн сүргийг сонгох ACC	E-3 Үржлийн сүргийг бүртгэлжүүлэх ACB	E-4 Хээлтүүлгийн тохироо хийх ACB	E-5 Хээлтүүлгийн төлөвлөгөө гаргах ACB	E-6 Мэгжний ороог илрүүлэх ABA	E-7 Бодонгийн үрийн чанарыг үнэлэх ACA	E-8 Үржлийн сүргийг хээлтүүлэх ABA	E-9 Мэгжний хээлийг шалгах ACA	E-10 Үржлийн сүрэгт ангилалт хийх ABC	E-11 Технологийн зааврыг мөрдүүлэх ABA	
F	Гахайн сүргийг маллах	F-1 Бодон гахайг маллах ABA	F-2 Сувай мэргийг маллах ACA	F-3 Хээлтэй мэргийг маллах ABA	F-4 Хөхүүл мэргийг маллах ABA	F-5 Хөхүүл торойг маллах AAA	F-6 Салгасан торойг маллах AAA	F-7 Өсвөр гахайг маллах ABA	F-8 Бордооны гахайг маллах ACA	F-9 Үржлийн өсвөр гахайг маллах ACA	F-10 Технологийн зааврыг мөрдүүлэх AAA		
G	Гахайн эрүүл мэндийг хамгаалах	G-1 МЭ-ийн ариун цэврийн бүс байгуулах ABC	G-2 Устгалын цэг байгуулах (бекари) ACC	G-3 Мал эмнэлгийн өрөө байгуулах BCC	G-4 АА-н орчныг халдваргүйжүүлэх ACA	G-5 Вакцинжуулалтын товлолтыг гаргах ACB	G-6 Туулгалтын товлолтыг гаргах ACB	G-7 Мал эмнэлгийн үйлчилгээ авах ACB	G-8 Сүргийг мал эмнэлгийн үзлэгт хамруулах ACA	G-9 Өвчилсөн гахайг эмчлэх AAA	G-10 Агааржуулалтын системийг шалгах ABA	G-11 Бусад тоног төхөөрөмжийг шалгах ABA	G-12 Технологийн зааврыг мөрдүүлэх AAA
H	Зах зээлд бүтээгдэхүүнийг бэлтгэн нийлүүлэх	H-1 Борлуулалтын төлөвлөгөө гаргах ACB	H-2 Нийлүүлэх бүтээгдэхүүний захиалга авах BVA	H-4 Үржлийн гахайг борлуулах BCC	H-5 Борлуулах гахайг нядлах BCA	H-6 Дайвар бүтээгдэхүүнийг ангилах CCA	H-7 Гулууз махыг ангилах CCA	H-8 Ангилсан бүтээгдэхүүнийг савлах CCA	H-9 Савласан бүтээгдэхүүнийг хадгалах ACA	H-10 Хэрэглэгчдэд бүтээгдэхүүнийг хүргэх CCA	H-11 Технологийн зааврыг мөрдүүлэх ABA		
I	Өөрийгөө хөгжүүлэх	I-1 Фермерийн удирдлагын ур чадвараа ахиулах BCA	I-2 Аж ахуйн туршлага солилцох CBC	I-3 Олон улсын стандартад суралцах BCB	I-4 Дэвшилтэт технологийг судлах BCB	I-5 Гадаад хэлний мэдлэгээ дээшлүүлэх CCC	I-6 Мэдээллийн эх үүсвэрийн цар хүрээг нэмэгдүүлэх BBB	I-7 Гадаадад туршлага судлах BBC	I-8 Судалгааны арга зүйд суралцах BCC	I-9 Мэргэжлийн ур чадвараа дээшлүүлэх BCC	I-10 Дадлагажуулагч багшаар бэлтгэгдэх CCC	I-11 Илтгэх урлагт суралцах CCC	I-12 Харилцааны ур чадварт суралцах BBA
		I-13 Хууль эрх зүйн мэдлэгээ дээшлүүлэх BCB	I-12 Хоршиж ажиллахад суралцах BAC										

ТЭМДЭГЛЭЛ: Саарал өнгөтэй хэсэгт ажлын байран дээр ирэхээс өмнө сургалтын байгууллагаар олгох ажилбарыг заасан бөгөөд үүнийг сургалтын хөтөлбөрийн агуулгад заавал тусгана. Цагаан толгойн гурван үсгийн дарааллаар чухал, хүнд, давтамжийн үзүүлэлтүүдийн харьцангуй түвшинг илэрхийлдэг. Ингэхдээ эхний үсэг нь чухлын зэргийг (А-маш чухал, В-чухал, С-чухал биш), хоёр дахь үсэг нь ажилбарын хүндрэлийн түвшинг (А-маш хүнд, В-хүнд, С-хүнд биш), гурав дахь үсэг нь ажилбарыг гүйцэтгэх давтамжийг (А-байнга, В-заримдаа, С-ховор) илэрхийлнэ. Жишээлбэл: Ажилбарыг ABC гэж тэмдэглэсэн бол тухайн ажилбар нь маш чухал, хүнд, ховор гүйцэтгэгдэг ажилбар гэсэн утгатай.

ТОВЧЛОЛ: ХАБЭА-Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуй, АА-Аж ахуй, БУ- Барилга угсралт, МЭ-Мал эмнэлэг